

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

๑. สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เกิดขึ้นนับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗ จนถึงปัจจุบัน รวม ๘ ปี ถือว่าเป็นสถานการณ์ที่มีความละเอียดอ่อนอย่างยิ่ง รัฐบาล ส่วนราชการ และองค์กรทุกภาคส่วน ได้มีความพยายามแก้ไขปัญหาด้านนโยบายของรัฐบาล ซึ่งได้ให้ความสำคัญและกำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ส่งผลให้สถานการณ์และปัญหาความรุนแรงมีแนวโน้มเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่สถานการณ์ความรุนแรงก็ยังปรากฏอยู่ สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดจากสาเหตุที่ผู้ก่อความไม่สงบต้องการแบ่งแยกดินแดนของขบวนการโจรก่อการร้ายโดยมีวิธีการวางแผนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายการแบ่งแยกดินแดน จากอดีตจนถึงปัจจุบันปัญหาการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีแนวโน้มทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. ๒๕๔๗ มีการลอบวางระเบิด การลอบสังหาร การลอบวางเพลิง การปะทะต่อสู้ด้วยกำลัง สภาพการณ์ดูเหมือนว่าจะรุนแรงมากขึ้นและไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าจะจบลงด้วยวิธีการอย่างไร สาเหตุประการสำคัญ คือ ประชาชนชาวไทยมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง เช่น ด้านภาษา ขนบธรรมเนียมและประเพณีต่างๆ และประวัติศาสตร์ที่มีการสืบทอดกันมานาน จากรายงานคณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นจากเงื่อนไข ๑ ประการ คือ

ประการที่ ๑ เงื่อนไขเชิงบุคคล ได้แก่ ผู้ก่อความไม่สงบและฝ่ายรัฐตอบโต้ด้วยความรุนแรง

ประการที่ ๒ เงื่อนไขเชิงโครงสร้าง ได้แก่ ความไม่เป็นธรรมที่เกิดจากกระบวนการยุติธรรมและการปกครองที่เป็นอยู่ ปัญหาทางเศรษฐกิจและทรัพยากรธรรมชาติที่ประชาชนส่วนใหญ่ที่ต้องประสบการศึกษาที่ไม่เอื้ออำนวยให้ประชาชนมีพลังเอาชนะการทำลายทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งทางโลกและทางธรรม สภาพของประชากร ปัญหาที่เกิดขึ้นในบริบทภูมิรัฐศาสตร์ ทำให้เกิดการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตระหว่างผู้คนที่มีความเชื่อศาสนาเดียวกันที่เป็นมลายูมุสลิมบริเวณชายแดนภาคใต้ของไทยและในมาเลเซีย

ประการที่ ๓ เงื่อนไขทางวัฒนธรรม คือลักษณะเฉพาะทางศาสนาและชาติพันธุ์ในพื้นที่ คือ ศาสนาอิสลาม ภาษามลายู และประวัติศาสตร์ปัตตานีเป็นเงื่อนไขทางสังคมซึ่งทำหน้าที่ให้ความชอบธรรมกับ

การใช้ความรุนแรงทำให้คนไม่น้อยยอมรับกับความรุนแรง ทั้งหมดนี้ทำให้ผู้ก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้อาศัยเป็นเงื่อนไขทางชาติพันธุ์ศาสนากับศาสนามาเป็นข้ออ้างให้ความชอบธรรมกับการใช้ความรุนแรงในการต่อสู้ เพื่อเป้าหมายของตนในนามของอัตลักษณ์ความเป็นมลายูมุสลิม

แผนภาพที่ ๑๕ เงื่อนไขการก่อเหตุความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

การนำนโยบายการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปสู่การปฏิบัติ จากการศึกษาและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๒.๑ ในส่วนของนโยบายการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

สาระสำคัญของแนวคิดหลักเหมือนกัน คือ การยึดยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” การดำเนินการที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม วิถีชีวิต เศรษฐกิจอัตลักษณ์ของพื้นที่ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่

หัวใจสำคัญ คือ การสร้างความเข้าใจให้ถูกต้องตรงกับในเนื้อหาของนโยบาย แก่ผู้ปฏิบัติที่ชัดเจนและทั่วถึง ตั้งแต่ผู้กำหนดนโยบายไปจนถึงผู้ปฏิบัติคนสุดท้าย ดังนั้น การติดต่อสื่อสารภายในองค์กร จึงเป็นเรื่องสำคัญโดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับส่วนกลาง สอ.บต. จังหวัด อำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตำบล และหมู่บ้าน

๒.๒ ในส่วนของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

รัฐบาลชุดต่าง ๆ ได้สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ จนอาจกล่าวได้ว่า รัฐบาลให้ความสนใจและเอาใจใส่ในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นอย่างยิ่ง โดยได้จัดทำรายละเอียดในการกำหนดวิธีการปฏิบัติ การควบคุม การติดตามประเมินผล อย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ดังปรากฏตามตารางที่ ๕

ตารางที่ ๕ สรุปนวัตกรรมที่เกิดขึ้นในการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติของรัฐบาลแต่ละรัฐบาล

รัฐบาล	นวัตกรรมที่เกิดขึ้นในการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ
๑. พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ (๑ ตุลาคม ๒๕๔๙- ๒๙ มกราคม ๒๕๕๑)	โครงสร้าง (๑) การจัดตั้ง สอ.บต. ภายใต้ กอ.รมน. ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๒๐๖/๒๕๔๙ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๙ เรื่องนโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และคำสั่งตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๒๐๗/๒๕๔๙ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๙ เรื่องการบริหารราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (๒) การจัดตั้งสภาที่ปรึกษาเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (๓) ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยระบบบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๑ (๔) การแต่งตั้งคณะกรรมการเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กพต.) ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย เร่งรัดการพัฒนา และติดตามผล บุคลากร (๑) การออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยบำเหน็จความชอบสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๐

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

รัฐบาล	นวัตกรรมที่เกิดขึ้นในการเปลี่ยนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ
	(๒) การแต่งตั้ง นายพระนาย สุวรรณรัฐ เป็นรองปลัดกระทรวงมหาดไทย และ ผอ.สอ.บต. (๓) โครงการผลิตพยาบาลวิชาชีพเพิ่ม ๓,๐๐๐ อัตรา ระบบบริหารจัดการ (๑) การออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกองทุนสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบสืบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๐ (๒) การกำหนดเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (๓) การกำหนดมาตรการสนับสนุนเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจปี ๒๕๕๐-๒๕๕๒ (๔) การดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับตำบล ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนเป็นโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในระดับหมู่บ้าน (พนม.) (๕) การดำเนินการควบคู่กับ พตท. ๔๑ ในเรื่อง - การบริหารจัดการพื้นที่สีเขียว สีเหลือง และสีแดง - การบริหารโดยใช้ระบบผู้ว่าน้อย - การกำหนดจุดแตกหักอยู่ที่หมู่บ้านจึงมีการสนับสนุนให้ผู้ใหญ่บ้านมีสิทธิโดยเพิ่มผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครองจากเดิม ๑ คน เป็น ๕ คน และมีการเพิ่มจำนวนอาสาสมัครรักษาดินแดน (๖) การประสานงานควบคู่กับกระทรวงยุติธรรมในการเร่งรัดคดีความมั่นคงให้ศาลจังหวัดปัตตานี เปิดทำการในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ (๗) การปรับความคิดความเชื่อ โดยการจัดทำหนังสืออิสลามกับความจริงที่ต้องรู้ และเชิญผู้นำศาสนาอิสลามจากทั่วโลกมาชี้แจงทำความเข้าใจกับพี่น้องประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งการส่งเสริมการก่อสร้างสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาสและยะลา การก่อสร้างมัสยิดกลางจังหวัดสงขลา

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

รัฐบาล	นวัตกรรมที่เกิดขึ้นในการเปลี่ยนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ
	(๘) การบูรณาการด้านการศึกษา เช่น การพัฒนาปอเนาะต้นแบบ โครงการครอบครัวอุ้มถัก
๒. นายสมักร สุนทรเวช (๒๕ มกราคม- ๘ กันยายน ๒๕๕๑)	โครงสร้าง - การออกพระราชบัญญัติรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ระบบบริหารจัดการ (๑) ครม. เห็นชอบกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๑ และจัดทำแผนพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๔ (๒) โครงการพัฒนาชุมชนสันติสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พนพ.) (๓) จัดตั้งสำนักงานหนังสือเดินทางหวัดยะลาในศูนย์อำนวยการบริหาร- จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้ การบริการทำหนังสือเดินทางแก่ประชาชนในพื้นที่ ๓ จังหวัด ชายแดนภาคใต้
๓. นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (๑๘ กันยายน – ๒ ธันวาคม ๒๕๕๑)	ระบบบริหารจัดการ - จัดตั้งสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดและสำนักงานการศึกษา เอกชนอำเภอ เป็นหน่วยงานส่วนภูมิภาค สังกัดสำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
๔. นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๑- ๕ สิงหาคม ๒๕๕๔)	โครงสร้าง - การออกพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้เป็นหน่วยงานเฉพาะ มีฐานะเป็นนิติบุคคล
	(๑) การจัดตั้งสภาที่ปรึกษาการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (๒) ร่าง พ.ร.บ.การใช้กฎหมายอิสลาม ว่าด้วยครอบครัว มรดก และการ พิจารณาคดี พ.ศ.... เพื่อให้ผู้นับถือศาสนาอิสลามมีโอกาสได้ใช้ทั่ว ประเทศไม่เฉพาะ ๔ จังหวัดภาคใต้

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

รัฐบาล	นวัตกรรมที่เกิดขึ้นในการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ
	(๓) จัดตั้งศาลปกครองจังหวัดยะลา เพื่อให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่ ๓ จชต. ให้ได้รับความสะดวกในการใช้สิทธิฟ้องคดีศาลปกครอง และเป็นการอำนวยความสะดวกยุติธรรมทางปกครอง (๔) จัดตั้งกงสุลฮัจย์ ประจำประเทศซาอุดีอาระเบีย เพื่ออำนวยความสะดวกและแก้ไขปัญหาให้แก่ชาวไทยที่เดินทางไปประกอบพิธีฮัจย์ให้สามารถประกอบพิธีฮัจย์ได้ถูกต้องตามหลักศาสนาและไม่เสียสิทธิประโยชน์ (๕) จัดตั้งสำนักงานกิจการฮัจย์จังหวัดชายแดนภาคใต้ ขึ้นภายในบริเวณ สอ.บต. เพื่อทำหน้าที่ให้บริการและประสานงานเกี่ยวกับกิจการฮัจย์ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ จชต. แบบครบวงจร (๖) จัดตั้งมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ที่จังหวัดนราธิวาส เพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้สำหรับนักศึกษาในพื้นที่ จชต. (๗) การแต่งตั้งคณะกรรมการรัฐมนตรีพัฒนาพื้นที่พิเศษ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (รชต.) และอนุกรรมการขับเคลื่อนแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (อชต.) (๘) การแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กพต.) บุคลากร - มีการสับเปลี่ยนผู้บริหาร สอ.บต. เป็นนายภาณุ อุทัยรัตน์ ระบบบริหารจัดการ (๑) แผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ (๒) การนำระบบการจัดทำประชาคม และ ๔ เสาหลัก คือ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำท้องถื่น ผู้นำศาสนา และผู้นำจิตวิญญาณ (๓) การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการอำเภอ เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้

ตารางที่ ๕ (ต่อ)

รัฐบาล	นวัตกรรมที่เกิดขึ้นในการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ
๕. นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (๖ สิงหาคม ๒๕๕๔ – ปัจจุบัน)	บุคลากร - มีการแต่งตั้ง พ.ต.อ.ทวิ สอดส่อง เป็นเลขาธิการ ศอ.บต. ระบบบริหารจัดการ (๑) แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กปต.) โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (พล.อ.ยุทธศักดิ์ ศศิประภา) เป็นประธาน (๒) การให้ความสำคัญกับการอำนวยความสะดวก เป็นธรรม ความยุติธรรม รวมทั้งการดูแลนักโทษชาวไทยมุสลิมในเรือนจำให้ดำรงตนในการประกอบศาสนกิจได้ เช่น การแต่งกาย อาหาร การประกอบศาสนกิจ ฯลฯ (๓) การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยได้จัดสรรงบประมาณ ๒,๐๐๐ ล้านบาท

๒.๓ การนำนวัตกรรมที่กำหนดไปสู่การปฏิบัติ

การนำนวัตกรรมที่กำหนดไปสู่การปฏิบัติ มีทั้งในส่วนที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่งหัวใจของความสำเร็จขึ้นอยู่กับ

๑) ความชัดเจนของนโยบายและนวัตกรรม ถ้ามีความชัดเจนมากผู้ปฏิบัติก็รับไปดำเนินการได้ทันทีรวมทั้งความต่อเนื่องของนโยบาย มิใช่เปลี่ยนรัฐบาลก็เปลี่ยนนโยบาย

๒) ขั้นตอนการทำงานต้องสร้างให้เกิดความโปร่งใส การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาชน

๓) กระบวนการทำงานควรถูกออกแบบเป็นพิเศษเป็นการเฉพาะไม่ควรใช้ขั้นตอนการทำงานแบบปกติ

๓) ระบบงบประมาณ ที่จัดสรรให้ต้องถูกที่ ถูกเวลา ถูกคน การมีขั้นตอนที่ยุงยาก ซับซ้อน ในการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงงบประมาณรวมทั้งหน่วยงาน กิจกรรม เป็นผลทำให้งาน

ล่าช้าไม่เป็นไปตามเป้าหมาย และต้องคำนึงถึงขีดความสามารถในการปฏิบัติงานด้วย หากมีการทุ่มงบประมาณลงไปมากจนเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานไม่ทัน อาจก่อให้เกิดความเสียหายได้

๔) การติดต่อสื่อสารภายในองค์กร เป็นปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญ ที่จะต้องให้ผู้ปฏิบัติมีความเข้าใจในนโยบายและจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน มีความตระหนักรู้

๕) บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกระดับจะต้องให้ความสำคัญเอาใจใส่ มุ่งมั่น ทุ่มเทในการทำงาน ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต คนที่ทำงานแก้ไขปัญหাজังหวัดชายแดนภาคใต้จะต้องเป็นทั้งคนดีและคนเก่ง มีอุดมการณ์ เมื่อมีการสับเปลี่ยนโยกย้าย ก็จะต้องมีระบบในการสร้างคนให้เข้าใจและตระหนักรู้ในภารกิจที่ต้องดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่อง เข้าใจถึงสาระและเป้าหมายหลักของงานที่ทำ

๖) มีการกำหนดระบบการควบคุม ติดตามประเมินผลอย่างจริงจัง และจะต้องมีการถอดบทเรียนการทำงานในทุก ๆ เรื่อง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

๗) กรอบระยะเวลาการทำงานในแต่ละโครงการ ควรจะต้องยืดหยุ่น และให้เวลากับผู้ปฏิบัติ มิใช่กำหนดกรอบเวลาที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ เพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ทางการเมือง

๘) เนื่องจากการทำงานในการแก้ไขปัญหাজังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องเป็นการทำงานที่ควบคู่กันระหว่างฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร ดังนั้น การออกแบบโครงสร้างและกระบวนการประสานการทำงานร่วมกันจึงเป็นเรื่องสำคัญ ที่ผ่านมามีความพยายามในการปรับรูปแบบหลายต่อหลายครั้ง ผลจากการออกแบบโครงสร้างการทำงานที่มีการรวมศูนย์ความเป็นเอกภาพอยู่ที่นายกรัฐมนตรี ภายใต้อำนาจโครงสร้างตาม พ.ร.บ.รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ และ พ.ร.บ.การบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๓ รัฐบาลภายใต้การนำของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ต้องมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ การแก้ไขปัญหাজังหวัดชายแดนภาคใต้ (กปต.) โดยมีรองนายกรัฐมนตรี (พล.อ.ยุทธศักดิ์ ศศิประภา) เป็นประธาน เสนาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ทำหน้าที่เลขานุการ เพื่อทำหน้าที่เกี่ยวกับติดตามให้การดำเนินงานแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องบูรณาการการทำงานร่วมกันทั้ง ศอ.บต., กอ.รมน. และหน่วยงานอื่น

๒.๔ ตัวชี้วัดความสำเร็จของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

ดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ นอกเหนือจากการใช้สถิติของการเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่แล้ว ควรจะต้องใช้ดัชนีชี้วัดอื่น ๆ มาพิจารณาประกอบ อาทิเช่น

๑) การเกิดขบวนการชุมนุมโดยกลุ่มสตรีและเด็ก ซึ่งเกิดขึ้นบ่อยครั้งมากในช่วงปี ๒๕๔๗ เป็นต้นมา แต่ในช่วงปี ๒๕๕๑ เป็นต้นมา เหตุการณ์เหล่านี้ไม่เกิดขึ้น

๒) กรณีการเกิดเหตุการณ์สำคัญ ๆ ที่ส่งผลกระทบทางด้านจิตใจของประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม ซึ่งมีสาเหตุเกิดจากเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงที่รุนแรง และประชาชนเริ่มมีความเข้าใจในสถานการณ์ และไม่ตกเป็นเหยื่อของฝ่ายตรงข้าม ไม่ว่าจะเป็นกรณีระเบิดคู้มครองรักษาความปลอดภัยพระที่อำเภอยะหา จังหวัดยะลา เมื่อปี ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นเหตุให้พระสงฆ์มรณภาพ ๒ รูป หรือกรณีที่มีคนร้ายเข้าไปในมัสยิดอัลฟรูกอน บ้านไอลาเย ตำบลจวบ อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส ทำให้มีผู้เสียชีวิต ๑๐ ราย เมื่อปี ๒๕๕๒ เป็นต้น แสดงถึงการมีภูมิคุ้มกันที่ดี

๓) การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ โดยรัฐ เช่น การทำประชาคมในโครงการตามแผนพัฒนาพื้นที่พิเศษ ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีประชาชนเข้าร่วมประชาคมเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังได้มีการเข้าร่วมทำประชาคมและทำแผนชุมชนในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนระดับหมู่บ้าน (พนม.) อีกด้วย

๔) การให้ความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น การติดตามประเมินผลโครงการต่าง ๆ โดยสถาบันการศึกษาต่าง ๆ จะได้รับความร่วมมือด้วยดี

๕) การให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่มี เช่น องค์กรของรัฐ (NGO) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตต่าง ๆ เช่น ความร่วมมือกับ พอช.

๖) การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในปี ๒๕๕๔ ที่ผ่านมา ปรากฏว่าประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ออกไปใช้สิทธิเป็นจำนวนมาก กล่าวคือ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง “สถิติข้อมูลการเลือกตั้ง”. (ออนไลน์).)

จังหวัดปัตตานี	ร้อยละ ๗๖.๘๔
จังหวัดยะลา	ร้อยละ ๗๗.๕๓
จังหวัดนราธิวาส	ร้อยละ ๗๘.๐๒
จังหวัดสตูล	ร้อยละ ๘๐.๗๖

๗) การแข่งขันกีฬา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแข่งขันฟุตบอลระหว่างประเทศไทยและมาเลเซีย จากการสังเกตการณ์เชียร์ปรากฏว่า เชียร์ทีมไทย นั่นคือ การตระหนักรู้ความเป็นชาติไทย คนไทย

๘) การออกไปทำกิจกรรมนอกบ้าน หรือการใช้ชีวิตประจำวันเราจะพบว่า ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงออกไปทำกิจกรรมนอกบ้าน ออกไปรับประทานอาหารในงานเทศกาลสำคัญๆ ของชาวไทยพุทธ เช่น การตักบาตรในเทศกาลปีใหม่ ประเพณีสงกรานต์ และเทศกาลสำคัญของชาวไทยมุสลิม เช่น งานเมาลิด วันอีดิลฟิฏริ วัน อีดิลอัฎฮา พบว่าบุตรหลานที่ไปเรียนหนังสือที่กรุงเทพมหานคร หรือไปทำงานที่ประเทศมาเลเซีย ได้กลับมาเยี่ยมบ้านและร่วมกิจกรรมมากขึ้น

๕) การจัดงานต่าง ๆ มีพี่น้องประชาชนออกไปร่วมงานกันอย่างคึกคัก เช่น งานกาชาดของทุกจังหวัด จะมีพี่น้องประชาชนไปร่วมงานในจำนวนที่มากขึ้น โดยดูได้จากยอดจำหน่ายสลากกาชาดและนาวากาชาดที่มีจำนวนสูงขึ้น และกรณีที่มีการเชิญดารานักแสดงมาร่วมงาน ก็ปรากฏว่ามีคนมาเข้าแถวรอเข้างานเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะมาจากต่างอำเภอ

๑๐) ท่าทีของประชาชนในหมู่บ้านต่าง ๆ แต่เดิมจะมีความหวาดระแวงเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไป ชาวบ้านแทบจะไม่พูดคุย บางบ้านก็จะปิดประตูหน้าต่าง โดยเฉพาะในช่วงปี ๒๕๔๑ – ๒๕๔๕ แต่ภายหลังท่าทีของพี่น้องประชาชนดีขึ้นมาก ให้การต้อนรับ พูดคุยกับเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยดี

๑๑) เจ้าหน้าที่สามารถลงไปปฏิบัติงานในหมู่บ้านได้ จากเดิมที่ไม่กล้าลงไป ภายหลังจากที่มีโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนระดับหมู่บ้าน (พนม.) และโครงการหมู่บ้านสันติสุข

๑๒) ประชาชนแจ้งข้อมูลข่าวสารให้กับทางราชการมากยิ่งขึ้น มีทั้งการแจ้งข่าวสารที่เป็นข่าวลับให้กับฝ่ายความมั่นคง และการแจ้งข่าวสารในเรื่องต่าง ๆ ทำให้ทางราชการสามารถเข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ตรงกับความต้องการของประชาชนได้มากยิ่งขึ้น

๑๓) ในการขอทุนการศึกษา ๑ ทุน ๑ อำเภอ ปรากฏว่าเด็กนักเรียนในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ สมัครขอรับทุนการศึกษามากที่สุดในประเทศ

๑๔) ผลสัมฤทธิ์ของการศึกษา เมื่อเทียบกับระดับชาติอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ แต่ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในปี ๒๕๕๔ ดีกว่า ปี ๒๕๕๓ ทุกสาระวิชา โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนเอกชน ๕ จังหวัดชายแดนภาคใต้ใน ๕ สาระวิชา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเดิม ขณะที่ในโรงเรียนรัฐบาลมีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของชาติมากที่สุด โดยห่างเพียงร้อยละ ๑ เท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอเชิงนโยบาย

๑.๑ การกำหนดให้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นวาระแห่งชาติ จากเดิมที่เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ควรเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหา โดยจะต้องยกเว้นการแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองจากการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ฝ่ายการเมืองทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านจะต้องร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และจะต้องไม่

นำมาเป็นประเด็นทางการเมือง แต่ต้องร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และต้องยอมรับว่าการแก้ไขปัญหามันต้องใช้ระยะเวลา อย่าเร่งรีบและกดดันเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่

๑.๒ การกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นแนวนโยบายแห่งรัฐที่ทุกรัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

๑.๓ การจัดการความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างการบริหารจัดการในพื้นที่ระหว่างฝ่ายทหารและพลเรือน ให้เกิดเอกภาพอย่างแท้จริง โดยนำบทเรียนที่ผ่านมาปรับปรุงแก้ไข จะต้องสร้างกลไกการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหาร เพราะงานของทั้ง ๒ ฝ่าย จะต้องดำเนินการอย่างสอดคล้อง โดยมีเป้าหมายเดียวกัน (โจทย์เดียวกัน คือ ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีของฝ่ายตรงข้าม และปรับยุทธศาสตร์และยุทธวิธีของฝ่ายเราให้ประสานสอดคล้องกันและตอบโจทย์) และอาจจะใช้ระบบเสนาธิการร่วมในการดำเนินการ ซึ่งรูปแบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ คือ รูปแบบตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๘/๒๕๒๔ ลงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๒๔ โดยให้ความเป็นเอกภาพระดับปฏิบัติอยู่ที่แม่ทัพภาคที่ ๔ ภายใต้พระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๓ และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ในปัจจุบันควรแก้ไขความเป็นเอกภาพโดยใช้คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นเครื่องมือในการแต่งตั้งผู้บริหารระดับรองนายกรัฐมนตรีฝ่ายกิจการพิเศษแยกออกจากรองนายกรัฐมนตรีฝ่ายความมั่นคงหรือรัฐมนตรีประจำพื้นที่คัดเลือกจากอดีตข้าราชการที่ประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับจากฝ่ายพลเรือนและฝ่ายทหารมาเป็นผู้รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีอำนาจเต็มจากนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็น พล.ร.ม. และ พล.สอ.บต. ทั้งนี้ต้องมีการคัดเลือกตัวแม่ทัพภาคที่ ๔ เลขานุการ พล.สอ.บต. และ พล.สชด. ที่เป็นคนดี คนเก่ง และทำงานเป็นทีมกันได้

๑.๔ การจัดโครงสร้างของส่วนราชการพลเรือนในพื้นที่ จะต้องมีการปรับให้มีความอ่อนตัวสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ สำนักงาน ก.พ.ร. จะต้องเร่งพิจารณาทบทวนการปรับโครงสร้างของส่วนราชการระดับอำเภอที่รับผิดชอบงานมวลชนและการดูแลทุกข์สุขของประชาชน ที่ถูกยกเลิกไปในช่วงที่มีการปฏิรูประบบราชการให้มีผู้รับผิดชอบระดับอำเภอ เช่น ป่าไม้ อำเภอ ประมงอำเภอ และสหกรณ์อำเภอ เป็นต้น

๑.๕ การคัดเลือกข้าราชการมารับผิดชอบแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งฝ่ายพลเรือน ตำรวจ ทหาร จะต้องคัดเลือกคนดีและคนเก่ง มีจิตใจรักปรองดองปรองการเมือง ข้าราชการที่มีผลงานดีเด่นจะต้องได้รับการสนับสนุน ข้าราชการที่มีความประพฤติไม่เหมาะสม ต้องได้รับการลงโทษอย่างฉับพลัน กระทั่งวง กรม ควรกำหนดมาตรการให้ข้าราชการที่ไป

ปฏิบัติงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเฉพาะดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น จะต้องปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย ๒ ปี มิใช่ไปเพื่อแสวงหาตำแหน่งและความก้าวหน้าทางราชการแต่เพียงอย่างเดียว

๑.๖ จะต้องให้จังหวัดสามารถคัดเลือกทีมงานได้ โดยเฉพาะเลขาธิการ สอ.บต. ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอ ต้องสามารถคัดเลือกทีมงานได้ มิใช่ส่วนกลางเป็นผู้พิจารณา ขณะเดียวกันก็ต้องป้องกันไม่ให้เป็นการสร้างอาณาจักรเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน

๑.๗ งบประมาณที่จัดสรรลงมาพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เกือบทั้งหมดผ่านช่องทางกระทรวง กรม (งบปกติ) เป็นหลักเพื่อให้หน่วยงานในสังกัดในพื้นที่นำไปพัฒนาตามภารกิจหลักของกระทรวง กรม ที่เป็นแผนงาน โครงการ ที่ปฏิบัติเหมือนกันทั่วทั้งประเทศ โดยมีได้คำนึงถึงความสอดคล้องกับสถานการณ์ และความต้องการของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีอัตลักษณ์แตกต่างจากพื้นที่อื่นของประเทศ จะใช้วิธีการ รูปแบบการบริหารจัดการงบประมาณเหมือนกันกับพื้นที่อื่นๆ ของประเทศคงไม่ได้ จึงควรกำหนดเป็นกรณีพิเศษในการจัดสรรงบประมาณในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เฉพาะงบลงทุน ไม่รวมถึงงบประมาณด้านบุคลากร ซึ่งโดยปกติจะมีงบลงทุนของทุกกระทรวง กรม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในมิติพลเรือน ประมาณ ๑๑,๐๐๐ – ๑๕,๐๐๐ ล้านบาท ในลักษณะงบ LUMSUMS โดยกำหนดแผนงาน งบประมาณ เป็นการเฉพาะสำหรับการแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และให้ สอ.บต. เป็นผู้ชี้เป้าและจัดสรรงบประมาณให้กับส่วนราชการต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อที่จะทำให้องค์การบริหารและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๗ ได้นำไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง และไม่เกิดความซ้ำซ้อน ทั้งนี้ อาจให้มีผู้แทนส่วนราชการระดับรองผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และรองปลัดกระทรวงที่เกี่ยวข้องร่วมกันทำงาน โดยมีรองแม่ทัพภาคที่ ๔ รองผู้บัญชาการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ร่วมในการชี้เป้า

๑.๘ จะต้องไม่ใช้งบประมาณเป็นตัวนำในการแก้ไขปัญหา การทุ่มเทงบประมาณที่มากเกินไป นโยบายเร่งรัดการเบิกจ่าย ทำให้เกิดการทุจริตและทำให้มีผลกระทบในทางลบว่า ทางราชการไม่ต้องการให้สถานการณ์ยุติเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ ทั้งนี้การจัดสรรงบประมาณจะต้องเพียงพอและทันเวลาในการแก้ไขปัญหา กล่าวคือ มีระบบงบประมาณที่พร้อมใช้เสมือนระบบน้ำประปาในท่อที่เมื่อมีความต้องการเปิดก๊อกน้ำ น้ำก็ไหลมา ไม่ต้องการใช้ก็ปิด มิใช่ว่า ทุ่มเทงบประมาณลงมาเหมือนฝนตกใหญ่ น้ำท่วม แต่อีกไม่กี่เดือนต่อมาไม่มีงบประมาณลงมาเหมือนฝนแล้ง ฝนทิ้งช่วง

ดังนั้น งบประมาณที่ใช้ในการทำงานแก้ไขปัญหาต้องอย่างต่อเนื่องทั้ง ๑๒ เดือน ไม่ใช่ขาดปีงบประมาณเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน ไม่มีเงินในการทำงานแก้ไขปัญหา แต่ช่วงปลายปีต้องเร่งการใช้งบประมาณ

๑.๕ การบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะต้องมียุทธศาสตร์พิเศษที่ได้รับการยกเว้น ได้รับการออกแบบเฉพาะเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่พิเศษ ดังนั้น ต้องกำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการ กระทรวง กรม ในส่วนกลางมอบอำนาจให้เลขาธิการ ศอ.บต. มากเพียงพอที่จะทำงานได้ และเพื่อให้เกิดความคล่องตัว เลขาธิการ ศอ.บต. อาจมอบอำนาจต่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการ และนายอำเภอได้ อีกทั้งรัฐบาลจะต้องกำหนดให้มีกลไกและช่องทางพิเศษ สำหรับการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ทั้งด้านโครงสร้าง กรอบอัตรากำลัง อำนาจหน้าที่ ที่ซ้ำซ้อนกันระหว่าง กระทรวง กรม โดยพลัน

๑.๑๐ จะต้องสร้างกลไกในการตรวจสอบ ควบคุม ติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจในการดำเนินงานตามนโยบายการบริหาร และพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.๒๕๕๕ – ๒๕๕๗ โดยเฉพาะในมิติของการทุจริตประพฤติมิชอบ หากพบว่ามีผู้ใดเข้าไปเกี่ยวข้องกับการทุจริตแล้ว จะต้องได้รับการลงโทษอย่างจริงจังและเฉียบขาด ขณะเดียวกันก็อย่าทำให้เจ้าหน้าที่ไม่กล้าทำงาน เพราะกลัวการตรวจสอบ

๒. ข้อเสนอเชิงมาตรการการปฏิบัติ

๒.๑ เปิดโอกาสให้ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน และภาคีการพัฒนา ในทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแก้ไขและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการประชาคมอย่างแท้จริง ตลอดจนการรับฟังความคิดเห็นจากสภาที่ปรึกษาการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้การทำงานเกิดการรับรู้ เข้าใจ และร่วมมือของทุกภาคส่วน

๒.๒ ยกเลิกแนวความคิดการพัฒนาในเชิงบังคับ หรือชี้นำ และสร้างนิสัยให้กับประชาชนในการรอรับความช่วยเหลือจากรัฐแต่เพียงอย่างเดียว รัฐต้องปรับเปลี่ยนให้ประชาชนตื่นตัวขึ้นมาพัฒนาตนเอง โดยรัฐจะให้การสนับสนุนและก้าวเดินเคียงข้าง เพื่อให้ประชาชนได้เกิดความสำเร็จในศักดิ์ศรีของตนเอง

การพัฒนาจะต้องมีการผสมผสานระหว่าง Bottom up คือ ความต้องการของชุมชน ผ่านกระบวนการแผนชุมชนที่มีคุณภาพ และ Top Down ตามทิศทางการพัฒนาประเทศ และภายใต้ นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.๒๕๕๕ – ๒๕๕๗

การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการแก้ไขปัญหาความยากจน จะต้องทำให้ประชาชน คิดเป็น แก้ไขปัญหาของตนเองและชุมชนด้วยกระบวนการ จัดบัญชีรายรับ – รายจ่ายครัวเรือน และการ แปลความหมายของข้อมูลที่จัดเก็บไปสู่การแก้ไขปัญหาหนี้สินของครัวเรือนและชุมชน ซึ่งแนวทางนี้ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการวิจัย (สกว.) โดย ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย ได้ทำเป็นโครงการนำร่อง ในพื้นที่ ๒๐ กว่าจังหวัด ทั่วประเทศ และได้นำมาทดลองใช้ในภาคใต้ที่ จังหวัดสตูลและพัทลุง ปรากฏว่า ได้ผลดี ควรที่จะได้มีการขยายผล ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้นำมาดำเนินการภายใต้โครงการ ABC

๒.๓ การใช้ประโยชน์จากจุดแข็งทำเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่มีคาบสมุทร ๒ ฟัง การมี ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่พัฒนาร่วม การเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านด้วยพัฒนาระบบ โครงสร้างพื้นฐานและการสร้างประตูเชื่อมต่อ โดยอาจจะต้องมีการคิดนอกกรอบ เช่น การสร้าง ทำเรื่อน้ำลึกที่ปากบารา จังหวัดสตูล เป็นท่าเรือพาณิชย์ในการขนส่งสินค้าทดแทนการใช้ท่าเรือที่ปีนัง การศึกษาการก่อสร้างท่าเรื่อน้ำลึกที่อำเภอสาขบุรีหรือปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ที่น้ำลึก ๑๕ เมตร การ เร่งรัดการก่อสร้างรถไฟรางคู่จากปาดังเบซาร์ – หาดใหญ่ – ท่งสง เพื่อเชื่อมต่อระบบ Logistic

ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะต้องนำเสนอ ทิศทางการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาภาคใต้และแผนพัฒนาประเทศ และนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๒.๔ การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ได้มาตรฐาน โดยรัฐ ควรใช้มาตรการการประเมินคุณภาพภายนอกและภายในเป็นเครื่องมือในการควบคุมคุณภาพและ มาตรฐานของโรงเรียน ทั้งโรงเรียนรัฐและโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม รวมทั้งใช้เป็นเกณฑ์ใน การจ่ายเงินอุดหนุนด้วยโดยจะต้องทำการแก้ไขปัญหาทั้งระบบให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม

๒.๕ สำหรับเรื่องอิสลามศึกษา จะต้องให้สำนักทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) มีการ ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอิสลามทั้ง ๓ ระดับ คือ ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ตอนกลาง และตอนปลาย ในทุกโรงเรียน และให้มีผลต่อการช่วยเหลือของรัฐ โรงเรียนใดที่ไม่ได้มาตรฐานอาจ ต้องมีการยุบเลิก

๒.๖ โครงการทวิภาษาซึ่งดำเนินการอย่างได้ผล ควรขยายผลให้มากขึ้นเพื่อให้เด็กเข้า มาเรียนในโรงเรียนรัฐบาลมากขึ้น

๒.๗ โครงการพยาบาลวิชาชีพ ๓,๐๐๐ อัตรา ได้ก่อให้เกิดแรงกระเพื่อม ทำให้เด็ก นักเรียนนิยมเรียนสายวิทย์ – คณิต มากขึ้น ดังนั้นโครงการในลักษณะนี้ควรมีการดำเนินการต่อไป แต่ จะต้องมีการทบทวนบทเรียน จุดอ่อนของโครงการ ขณะเดียวกันการที่สมาชิกประเทศประชาคม

อาเซียนจะเข้าสู่ระบบอย่างเต็มตัวในปี ๒๕๕๘ ก็เป็นโอกาสอันดีที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จะใช้โอกาสนี้ในการผลิตพยาบาลวิชาชีพเพื่อไปทำงานในประเทศมาเลเซีย

๒.๘ การใช้ประโยชน์ทุนทางทรัพยากรมนุษย์ที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาในการเชื่อมต่อกับประเทศโลกมุสลิม และประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซียใน IMT – GT ให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการสร้างผู้ส่งออกการค้าสินค้าฮาลาลไปยังโลกมุสลิม

๒.๙ รัฐควรให้การสนับสนุนให้เยาวชนเรียนสายวิชาชีพ (ปวช., ปวส.) มากกว่าปริญญาตรี ด้วยการสร้างมาตรการแรงจูงใจเป็นพิเศษ เพื่อให้จบแล้วมีงานทำ โดยนำรูปแบบโรงเรียนพระดาบสมาปรับใช้ในพื้นที่

๒.๑๐ ควรมีการประเมินผลทบทวนมาตรการภายใต้แผนพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจ ว่าได้ก่อให้เกิดประโยชน์ตามเจตนารมณ์ในการรักษาผู้ประกอบการรายเดิมให้อยู่ในพื้นที่ และการดึงดูดผู้ประกอบการรายใหม่หรือไม่

๒.๑๑ เพื่อเร่งให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ และความเจริญในพื้นที่ รัฐควรลงทุนในการสร้างงานในโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ โดยอาจจะต้องขอมลทุนจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมหรือเขตอุตสาหกรรม โดยรัฐลงทุนก่อสร้างโรงงาน และให้นักลงทุนไทยร่วมกับนักลงทุนชาวต่างชาติมาลงทุนในลักษณะการลงทุนร่วม เช่น นักลงทุนไทย นักลงทุนชาวมาเลเซีย อินโดนีเซีย และโลกมุสลิม รวมทั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยเอกชนลงทุนเฉพาะเทคโนโลยีการผลิต การตลาด และการบริหารจัดการ

๒.๑๒ หน่วยงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องทำการประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ผลการดำเนินงาน และสื่อสารให้เกิดความเข้าใจแก่ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พื้นที่อีก ๗๒ จังหวัดและต่างประเทศอย่างทั่วถึง เพื่อให้เกิดความรู้สึกรัฐให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และไม่ทอดทิ้งประชาชน โดยให้เผยแพร่ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ขณะเดียวกันการปฏิบัติการข่าวสารเป็นเรื่องที่จำเป็นจะต้องดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้โลกมุสลิมเข้าใจและตระหนักว่าประเทศไทยให้การสนับสนุนการประกอบศาสนกิจของทุกศาสนาอย่างเท่าเทียมกัน และได้มีการดูแลพี่น้องประชาชนจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างดี

๒.๑๓ นำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งเริ่มตั้งแต่การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ มององค์รวม ไม่ยึดติดตำรา ทำให้ง่าย เน้นการมีส่วนร่วม คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม และรู้จักสามัคคี เป็นต้น

